

GIODO dla nauczycieli i uczniów: „Twoje dane – Twoja sprawa”

Chroń dane – swoje i innych

Z dr Edytą Bielak-Jomaa, Generalnym Inspektorem Ochrony Danych Osobowych (GIODO), rozmawia Jakub Rzekanowski

ROZMOWA

Ustawa o ochronie danych osobowych obowiązuje od 20 lat. Jak zmienia się wiedza Polaków o prawach i obowiązkach związanych z ochroną danych? Czy dziś ich świadomość jest większa niż np. dziesięć lat temu?

– Biorąc pod uwagę badania Eurobarometru oraz rosnącą z roku na rok liczbę skarg kierowanych do GIODO, można by przypuszczać, że świadomość Polaków w zakresie ochrony danych osobowych i prywatności jest coraz wyższa. Jednak w mojej opinii wiedza na ten temat często jest bardzo powierzchowna. Chciałabym, żeby Polacy nauczyli się widzieć związek przyczynowo-skutkowy między swoim zachowaniem a naruszaniem ich prywatności. Żeby wiedzieli, kiedy mogą odmówić podania swoich danych, a kiedy nie. Żeby mieli świadomość ryzyka kradzieży tożsamości i potrafili je minimalizować. Żeby umieli wyznaczać granicę w udostępnianiu informacji i by pamiętali, że przekazywane przez nich dane bywają gromadzone przez różne podmioty i często wykorzystywane w sposób niezgodny z ich wolą oraz prawem. **Można spotkać opinie, że przepisy o ochronie danych są bardzo restrykcyjne, ale z drugiej strony nikt z nas nie chce, by przestępcy wykorzystali jego imię, nazwisko i PESEL np. do zaciągnięcia kredytu. Czy, Pani zdaniem, obecne mechanizmy właściwie chronią obywatela przed takimi zagrożeniami?**

– Zawsze podkreślałam, że ani przepisy prawa, ani Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych nie uchronią nas przed przejęciem naszych danych, o ile my sami nie będziemy z nimi właściwie postępować i stosować się do podstawowych zasad bezpieczeństwa. Dlatego warto pamiętać, że prawo nigdy nie będzie nadążało za rozwojem nowoczesnych technologii, a obowiązek zachowania szczególnej ostrożności i staranności w procesie przetwarzania danych osobowych spoczywa również na nas samych. Tak więc podnoszenie świadomości w tym zakresie jest bardzo istotne.

Niemniej jednak warto zaznaczyć, że wkrótce, bo od 25 maja 2018 r., będziemy mieli nowe, jednolite w całej Unii Europejskiej, zreformowane prawo w tym zakresie, lepiej dostosowane do potrzeb i wyzwań XXI w.

Na czym polegają zmiany, które wprowadza przede wszystkim unijne rozporządzenie o ochronie danych osobowych (RODO)?

– Z jednej strony zmiany będą wiązać się ze wzmocnieniem naszych praw, a z drugiej ze zwiększeniem obowiązków, samodzielności i odpowiedzialności podmiotów, które nasze dane osobowe zbierają i wykorzystują.

Rozporządzenie wprowadza wiele nowych rozwiązań, np. prawo do bycia zapomnianym czy prawo do przenoszenia danych. Ustanawia też nowy sposób dopełniania obowiązku informacyjnego. Ponadto, wprowadzając generalną zasadę uwzględniania zasad ochrony danych już w fazie projektowania procesów przetwarzania danych osobowych, przenosi ciężar odpowiedzialności za niezgodne z prawem przetwarzanie danych osobowych na administratorów danych, czyli podmioty decydujące o celach i środkach przetwarzania danych. Biorąc pod uwagę państwa czytelników, warto zaznaczyć, że RODO szczególnie naciska kładzie na ochronę danych osobowych dzieci. Dotyczy ona przede wszystkim sytuacji, kiedy dzieci korzystają z usług społeczeństwa informacyjnego, takich jak portale społecznościowe czy poczta elektroniczna. Szczególna ochrona dzieci powinna mieć również zastosowanie wówczas, gdy dane dzieci są wykorzystywane do celów marketingowych i do tworzenia profili osobowych.

Ochrona danych to duże wyzwanie dla szkół i placówek oświatowych. Przetwarzają one również dane wrażliwe, np. dotyczące zdrowia uczniów, niepełnosprawności. Jak szkoły sobie z tym radzą, z jakimi problemami dyrektorzy zwracają się do GIODO? I na co dziś powinni szczególnie zwracać uwagę?

– Pracownicy sektora oświaty, którzy w celu realizacji swoich zadań muszą przetwarzać dane osobowe, mają o tyle utrudnione zadanie, że – by robić to z poszanowaniem zasad ochrony danych osobowych i prywatności – często muszą kierować się nie tylko konkretnymi przepisami, które to regulują, ale również własnym wyczuciem. Warto, by zachowywali przy tym zdrowy rozsądek, a z rodzicami lub opiekunami prawnymi dzieci uzgadniali, np. na początku roku szkolnego, sposoby postępowania w konkretnych sytuacjach.

Wszystkim, a zwłaszcza dyrektorom szkół, radziłabym dobrze zapoznać się z przepisami nie tylko ustawy o ochronie danych osobowych, ale także RODO, które już wkrótce będzie podstawowym aktem prawnym regulującym przetwarzanie danych osobowych. To ważne, bo przedstawiciele szkół świetnie znają prawo oświatowe,

Dr Edyta Bielak-Jomaa

ale ich wiedza na temat przetwarzania danych osobowych nie zawsze jest wystarczająca. A ustawa obowiązuje w każdej placówce oświatowej, zarówno w małej wiejskiej szkole, jak i w tej dużej, położonej w centrum metropolii – i to niezależnie od tego, czy jest ona prowadzona przez państwo, gminę czy stowarzyszenie. W dodatku sytuacja, w której szkoła jako instytucja oświatowa nie przestrzega powszechnie obowiązujących przepisów prawa, a uczniowie o tym wiedzą, jest niepedagogiczna, wręcz demoralizująca.

Czy uczniowie i nauczyciele mają prawo do sprawdzania informacji, jakie zbiera o nich system oświaty?

– Zarówno ustawa o ochronie danych osobowych, jak i RODO przyznają każdemu z nas prawo do kontroli przetwarzania naszych danych osobowych. Na podstawie przepisów tych aktów prawnych od administratora danych możemy żądać podania informacji dotyczących m.in. tego, czy i jakie nasze dane osobowe przetwarza, w jaki sposób je pozyskał i na jakiej podstawie prawnej je wykorzystuje oraz czy komuś je udostępnił. RODO rozbudowuje jeszcze te uprawnienia, stanowiąc np., że w miarę możliwości administrator danych ma nam też podać planowany okres przechowywania danych osobowych, a gdy nie jest to możliwe, kryteria ustalania tego okresu.

Korzystając z tych ogólnych przysługujących nam praw, z wnioskiem o udostępnienie informacji nas dotyczących możemy też wystąpić do dyrektorów placówek oświatowych. **Jak uczyć o ochronie danych osobowych, by uczniowie rozumieli,**

że od tego zależy m.in. ich bezpieczeństwo?

– Na przykład warto zwracać uwagę na to, jak dzieci i młodzież postępują, korzystając z portali społecznościowych. Często z własnej inicjatywy udostępniają na nich wiele takich informacji, jak: imię, nazwisko, adres zamieszkania, data urodzenia, upodobania czy zdjęcia, z których również wiele można wyczytać. Upubliczniając dane, musimy być w pełni świadomi tego, że gdy je raz udostępni, tracimy kontrolę nad późniejszym ich wykorzystywaniem. W dobie mediów społecznościowych publikowanie informacji jest bardzo łatwe, ale niestety ich usunięcie – niemal niemożliwe. Dlatego tak ważne jest, by już od najmłodszych lat kształtować odpowiednie nawyki i zachowania tak, byśmy zarówno w świecie realnym, jak i wirtualnym potrafili właściwie obchodzić się z danymi osobowymi – swoimi i innych. Temu m.in. celowi służy program edukacyjny GIODO „Twoje dane – Twoja sprawa”. Jest on skierowany do uczniów i nauczycieli, ale dzięki temu, że problemy dotyczące ochrony danych osobowych i prywatności są poruszane nie tylko na lekcjach różnych przedmiotów, ale również podczas realizacji wielu innych przedsięwzięć edukacyjnych, angażuje on często całą lokalną społeczność, przyczyniając się do wzrostu świadomości w tym zakresie.

Co nauczyciele mogą zyskać biorąc udział w programie „Twoje dane – Twoja sprawa”?

– Dla nauczycieli korzyścią z uczestnictwa w tym programie jest m.in. udział w prowadzonym przez ekspertów z Biura GIODO dwudniowym szkoleniu omawiającym tę tematykę w różnych aspektach. Pomocny im w ich codziennej pracy powinien być również dostarczany przez GIODO zestaw materiałów dydaktycznych zawierający m.in. scenariusze lekcji, dzięki którym mogą oni w efektywny i atrakcyjny sposób uczyć dbałości o ochronę danych osobowych.

Obecnej, VIII edycji programu towarzyszą również „Lekcje z GIODO”. Dlaczego warto wziąć udział w takiej lekcji i jak ona wygląda?

– „Lekcje z GIODO” to cykl wykładów online, prowadzonych przez ekspertów z Biura GIODO, który uruchomiliśmy, realizując program „Twoje dane – Twoja sprawa” w ubiegłym roku szkolnym. Podczas tych lekcji pracownicy Biura GIODO opowiadają o najbardziej interesujących i nurtujących nauczycieli zagadnieniach z zakresu ochrony danych osobowych i prywatności. W ubiegłym roku odbyły się dwie

takie lekcje. Pierwsza poświęcona była monitoringowi wizyjnemu, druga zaś elektronicznej dokumentacji szkolnej i jej udostępnianiu. Tematyka zajęć odnosi się więc do codziennych problemów szkół, a ich wyjaśnienie przez GIODO może być dla nich cenną wskazówką, jak je rozwiązać. „Lekcje z GIODO” udostępniane są później w sieci, można więc zapoznać się z nimi lub powrócić do przekazywanych podczas ich trwania informacji w dogodnym momencie.

Czy program GIODO w jakimś stopniu przyczynił się do tego, że lepiej chronimy dane osobowe i więcej wiemy na ten temat?

– Program „Twoje dane – Twoja sprawa” realizowany jest od 2009 r. w skali całego kraju. Rocznie do programu przystępuje ponad 200 placówek, które podejmują różne działania edukacyjne na rzecz upowszechniania wiedzy o ochronie danych osobowych i prawa do prywatności. Przykładowo, w roku szkolnym 2016/2017 w programie tym uczestniczyło 235 placówek oraz niemal 40 tys. uczniów. Przeszkolonych zostało blisko 4 tys. nauczycieli.

Program edukacyjny to również setki zrealizowanych inicjatyw – apeli, teleturniejów, gier planszowych, gier miejskich, konkursów, pikników, autorskich przedstawień, happeningów, spotkań, warsztatów czy pogadanek, które w istotny sposób przyczyniły się do upowszechnienia wiedzy dotyczącej ochrony danych osobowych w wielu miejscach w całej Polsce.

Dziękuję za rozmowę.

Patronat medialny nad programem „Twoje dane” – Twoja sprawa” objął m.in. Głos Nauczycielski

„Twoje dane – Twoja sprawa”

Uwaga szkoły, trwają zapisy

do programu! Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych (GIODO) zaprasza szkoły i placówki do uczestnictwa w Ogólnopolskim Programie Edukacyjnym „Twoje dane – Twoja sprawa. Skuteczna ochrona danych osobowych. Inicjatywa edukacyjna skierowana do uczniów i nauczycieli”. Szkoły zainteresowane uczestnictwem w projekcie mogą przysłać zgłoszenia udziału do 29 września br.

Regulamin oraz więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej: giodo.gov.pl/pl/1520300/10106

zgłoszenia do programu przyjmowane są pod adresem: tdts.giodo.gov.pl